

THƯƠNG ĐĂNG DƯỢC PHÒNG

G. RENOUX

NHỰT HẠNG BẢO-TÈ-SU

Ở ngang nhà hát Tây. — Saigon

Tiệm củ của ông HOLBÉ và RENOUX

Y-khoa dược liệu đủ thứ

Vật liệu để bào chế thuốc

Vật liệu để dùng chụp hình

Đồ tiện dụng cho người Langsa và người ngoại-quốc

Đồ phụ tùng cho nhà bào chế thuốc

Đồ phụ tùng về máy chụp hình

Kiên và giấy để chụp hình

Đồ để dùng bó rịt

Dầu thơm thượng hạng đủ thứ

Dầu mắng (Bạc-hà) thượng hạng

Thuốc nước hiệu R. để dùng mà bỏ nha-phần của ông Holbé chế ra.

Như vị nào có mua thuốc của Thương-dăng Dược-phòng G. Renoux thì phải nài cho có cái nhãn hiệu Xích-long (con rồng đỏ).

P. S. — Nếu vị nào có gởi thư xin, thì nhà Thương-dăng Dược-phòng G. Renoux sẽ gởi cho không một cuốn Dược-tính-học-biên có chỉ rõ cách dùng các thứ thuốc.

Saigon, Imp. Commerciale C. ARDIN ET FILS.

Le Directeur-Gérant NGUYỄN-CHÁNH-SÁT

Tirage: 1.800 exemplaires.

Ng. ch. Sat

NÔNG-CO MIN-ĐAM

Causeries sur l'Agriculture et le Commerce

PARAISANT LE JEUDI

17e ANNÉE
NĂM THỨ 17
Ngày 13 Juin
1918

農 賈 茗 談

Số 68
Ngày mồng 6 tháng năm
năm Mậu-Ngũ

MỖI TUẦN ĐĂNG BÁO NGÀY THỨ NĂM

<p>ĐỊNH GIÁ BÁN TRONG CỎI ĐÔNG-DƯƠNG</p> <p>Một năm..... 5 \$ 00 Sáu tháng..... 3 00 Mỗi số..... 0 10</p>	<p>Chủ nhơn: F. CANAVAGGIO</p> <p>Tổng-lý, kiêm Chánh-chủ-bút: Nguyễn-chánh-Sát</p> <p>Đại-biểu: Đặng-thức-Liêng. — Nguyễn-viên-Kiều</p>	<p>PUBLICITÉ ANNONCES LÉGALES ET JUDICIAIRES</p> <p>La ligne de 0-005 de large... 1 \$ 50. Le décompte des lignes est calculé à raison de 3 au centimètre suivant les caractères employés. Pour les annonces commerciales on traite à forfait.</p> <p>RAO BÁO Những lời rao báo về việc thương mại xin gởi thư, hoặc đến tại Bồn-quận mà thương nghị.</p>
<p>ABONNEMENTS France et Colonies</p> <p>Un an..... 20fr.00 Six mois..... 12 00</p> <p>Les abonnements sont payables d'avance</p>		

Direction, Rédaction et Administration: 157, rue Catinat. — SAIGON.

Ông nào mua báo, xin đóng giùm tiền trước

MỤC LỤC

1. Thế nào cũng phải lập Nông-nghiệp tương-lễ hội.
2. Tình cảnh làm ruộng.
3. Lập hội thuyết.
4. Thế-giới tân văn.
5. Đông-Dương thời sự.
6. Hào nghĩa đáng khen.
7. Khả hĩ khả hạ.
8. Cung tọng lương y.
9. Dã điều dã ai.
10. Đại-Pháp lễ nghi.
11. Kính tạ quý hội khuyến học Long-xuyên.
12. Trình thám tiểu thuyết.
13. Cây vạy ghét mực ngay.
14. Vài lời cảm tạ.
15. Thú-giang-hồ.

Thơ vậ mới phải

Mới nghe qua cái ĐỀ-mục cuốn thơ, ai cũng cho rằng lạ, chớng mua về mà đọc thì mới biết rằng hay, ấy vậy anh em cũng nên mua một cuốn mà xem, thì mới biết vì sao mà đặt tên nó là thơ **VẬ MỚI PHẢI?**

Giá mỗi cuốn là..... 0\$10

Tại Saigon mấy nhà sách đều có bán, tại quán NÔNG-CO-MIN-ĐAM Saigon và quán Đại-Việt-Tập-Chí Long-xuyên cũng có bán.

CỘT TRÀM VÀ CỤ TRÀM

Kính cùng Lục-châu chừ quân-tử rỏ: Tại vựa tôi có trữ đủ thứ Cẩng Trâm và Cẩng giá, dài vắn nhỏ lớn đủ thứ đủ hạng, để dùng mà ăn nhón nhà, hay là đóng cũi cũng được, như Liệt-vị muốn xin việc thơ cho tôi mà thương lượng giá cả trước cho xong, thì tôi sẽ cho ghé chở đến nhà cho Liệt-vị.

Nay kính
TRẦN-TẤN-TÀI
Marchand de bois à Hochiminh.

NAM-HÔNG-PHÁT

KHÁCH-SANG

ở đường Boulevard Bonnard, số 106
ngang gare xe lửa Saigon-Govap
tại Chợ-mới Saigon

Bán rượu tây và sữa xe máy, đèn casence và đèn alcool.

Có cho mượn phòng ngủ sạch sẽ rộng mát, giá rẻ.

Quý-quan, Quý-khách ở xa muốn mua bất cứ vật chi thì tôi mua giùm, niếm kỹ lưỡng gửi tới chỗ ở mấy ông.

HỮNH-HUY-KÝ.

Xin hãy đến thử xem ..

Mau lắm! Mà rất kỹ càng
TIỆM MAY

Nguyễn-hữu-Sanh.

Ở gần Gare xe lửa Cầu-Đông-lĩnh

May dù các thứ kiểu áo-xiêm quần, dái, và y phục Âu-châu (paletot) theo thức thê.
Có bán sẵn, vải-bò, tơ-lụa, kiểu mới bông-lạ; Lục-lông Bắc, Cầm-châu Tàu, công bằng Tây, hàng Nhứt-bổn, các màu sắc
Vân, Nho, Xuyên, Lành (Trung-huê), Nhuộm Gia-dụng thật tốt.

Thơ, truyện quốc-ngữ bán sỉ và bán lẻ, vân vân...

Nếu chú-quí vị, muốn hỏi kiểu giê chi, xin viết thư đề:

Mme NGUYỄN-HỮU-SANH
110, Quai de Belgique, Cầu-Đông-lĩnh
SAIGON

BÁN MÁY XAY LỬA

Nguyên-tôi có mua một cái máy xay lửa, c tra xắt tối, còn mới tinh-anh, mà nay tôi nểc tình lo làm việc khác, nên muốn bán lại, vậy lục-châu chừ quân-tử như ai có muốn dùng thì tôi bán lại cho, xin hãy viết thư cho tôi, hoặc đến tại nhà tôi mà thương lượng.

TRƯƠNG-VĂN-HANH
Cycles et Éclairage à Saïgon

Ai có giấy vụng và giê rách NÊN ĐỀ DANH MÀ BÁN

Lò làm giây Nam-kỳ, hiện là: **Nam-kỳ Chi-cuộc Công-ti**, nay lập đã gần thành rồi; nên kể từ ngày nay, đã khởi sự mua các thứ giây vụng và giê rách. Lục-châu như ai có giấy lọ là kỳ là giây chi, xin hãy đề danh mà bán, hoặc giê rách như: giê vải, giê lụa, thì ông-ti đều mua hết, trừ ra có thứ giê đen và nỉ thì không mua mà thôi; ấy vậy, hễ ai có giây vụng hoặc các thứ giê rách đã nói trên đây, thì xin đề danh cho được chừng năm mươi kí-lô rồi đi m tới mấy nơi chỉ ra sau đây mà bán.

SAIGON, thì nhà số 28, đường d'Adran.

CHOLON, thì nhà số 20, đường Quai Testard.

Hai chỗ này đều có người thay mặt cho Công-ti mà mua.

CÓ MỘT MÌNH HANG **DENIS FRÈRES** làm Đại-lý, có trữ-hộp quẹt hiệu này nội còi **Đông-Dương** mà thôi.

NÔNG-CO MÍN-ĐAM

THẾ NÀO CŨNG PHẢI LẬP NÔNG-nghiệp tương-tê hội

Từ ngày Âu-châu khởi cuộc đao binh đến nay thì những tàu buôn ngoại-quốc họ thừa dịp mà ăn tiền chớ-chuyên hóa-vật của xứ ta xuất dương rất nên mắc mỏ. Đó là họ có ý phòng hao, vì hễ tàu nào đã chịu chớ hàng-hóa của người ta, mà có bảo kê, nếu ruồi bị chìm thì hàng phải thương; phần thì Đức-tặc là quân tăng-nhần, quen theo tánh giê-mang, thả tiêm-thủy-dinh núp ẩn nơi miền Địa-trung-hải, hễ gặp tàu nào đi ngang qua đó, bắt cẩu là tàu chiến hay là tàu buôn, nếu vô ý không ngừa thì chúng nó ở dưới nước lên thọt trái phá lên cho chìm cho bể mà rửa hơn, chẳng kể gì công-lý. Đồng-minh ta tuy cũng có sai mấy đạo tuần-dương chiến-lâm ngày đêm phòng thủ bán hải; nhưng mà biển rộng thình thình, nên cũng khó ngừa cho khỏi được, một hai khi vẫn còn bị chúng nó thọt hoải. Bởi cơ ấy cho nên các hàng tàu buôn họ phải ăn tiền vận tải hóa-vật mắc hơn xấp hai xấp ba mà phòng hao như: g khi rủi ro như vậy, ấy là phần các hàng tàu buôn vắng lại nơi Âu-vực thì cũng cho là phải; chỉ như tàu buôn của Khách-thương mà chớ chuyên lúa gạo cùng hóa-vật Nam-kỳ ta từ Saigon chạy đi Hương-côn (Hong-kong) thì giặc già đầu có, đường đi yên tịnh

như thường, mà họ cũng thừa dịp ăn tiền chớ-chuyên mắc hên thập bội, trước khi có giặc thì tiền tàu chớ lúa gạo từ Saigon mà Hương-côn từ 8 chiếm tới một cái mỗi tạ, mà ngày nay họ tăng lên chớ đến 1 đồng một, một đồng nữa, thì hại cho nhà Nông ta là dường nào. Ấy là tàu đi hơn, một hai khi cũng còn bị ruồi ro giông gió bão bùng, phần thì lúc này tàu bè ít lắm, một mình một chợ, nên họ thừa dịp mà tăng lên thì cũng chẳng nói làm chi, chỉ như những ghé chài mà vận tải lúa gạo ở Lục-tỉnh về Saigon-Cholon đây, thì họ lấy cơ nào mà cũng tăng giá chớ chuyên mắc hơn khi trước; như từ Châu-độc mà chở lúa về Chợ-lớn, khi trước họ ăn chừng một cái hoặc một cái hai mỗi tạ, mà nay họ lại tăng lên cho đến một cái tám hoặc hai cái không chừng, ấy là phần chớ chuyên, còn về việc phá máy, khi trước hễ ai có mua máy đều mượn nhà máy xay cho, thì họ xay rồi không ăn tiền, chỉ lấy tâm cảm mà thôi, mà ngày nay mình mượn họ xay, họ đã lấy tâm cảm rồi còn ăn tiền xay mỗi tạ cho tới 7 cái, 7 cái ruồi. Chư-tôn nghĩ coi, quyền thê nơi họ, cho nên họ muốn thê nào ta cũng phải theo thê này, lý có ức không? vậy thì tội nghiệp cho nhà Nông ta là dường nào? Công trình cấy sấu cuộc bầm cực nhọc chẳng xiết chi, làm cho có hạt lúa ra rồi, sự lợi để cho chúng hưởng.

Những trang thức-giá có đau lòng hay không?

Vậy nay tôi xin Lục-châu chừ quân-tử những đảng có nhiệt-tâm vì dân vì nước, xin xướng ra kêu rử những người phú-hộ hào-gia, hãy thương xót lấy quê-hương, đồng tâm hiệp lực mà lập cho nên mỗi tỉnh mỗi hội NÔNG-NHIỆP TƯƠNG-TÊ (Syndicat agricole) mà bảo toàn quyền lợi cho nhau. Ngày nào mà trong Lục-châu mỗi nơi đều có mỗi hội Nông-nghiệp tương-tê như vậy rồi, thì mấy hội lại đoàn thê với nhau mà lập ra tại Saigon-Cholon đây một vài cái nhà máy cho lớn, dựng lo giao thiệp với chừ-quốc mà bán lúa gạo và sản-vật Nam-kỳ ta cho khỏi bị người đê chề, thì hoặc may còn vào hỏi quyền lợi trong muôn một chi chẳng. Nếu mây ông để vậy mà nhìn, thì rất đau đớn rất hổ hân cho nhơn vật Nam-kỳ ta biết bao mà kể xiết.

(Sau sẽ tiếp theo)
NGUYỄN-CHÁNH-SÁT.

Tình cảnh làm ruộng (Tiếp theo)

Điều ước làm ruộng chỗ nào có lập thì sẽ định lấy, cách làm ruộng ở đâu theo đó, tại ruộng gò, sấu, sôm, muôn, nhiều chỗ khác nhau, hễ ruộng xấu thì cấy dày, ruộng tốt thì cấy thưa, ruộng sấu thì lúa mùa, ruộng gò thì lúa sôm, tùy địa thê bap thê nghi mà định. Song việc cấy ruộng dọn đất cấy và để giống gieo mạ cũng nên khuyến nhắc cho nhau. Cây ruộng thì phải cấy cho sấu,

phá đất dọn cây phải phá cho thiệt nhỏ, nếu cây cạn thì lúa ít tốt, hễ rỏ lúa chàm đến đất cứng rồi trùn lại thì không nở lớn ra nữa đặng, còn dọn đất lục-cục không nhỏ, hễ rỏ dụng cụ đất ấy cũng hết nở ra, thì buổi lúa không sỡn sỡ mà cũng không đặng nhiều cây sai hột, nếu sức người làm vậy rồi để thừa cho đất xấu cho trời làm, thì oan cho trời đất biết dường nào. Còn lúa giống phải lựa chỗ đất mình làm đó nó ưa thứ giống gì, tại chỗ đất ưa giống thì trùn, không ưa thì thà, chớ không phải giống nào tốt giống nào xấu đâu, song đời xưa lúa bán năm tiền Annam một gia, rồi đến một quang, hai quang, mà ít ai mua nữa, cho nên hay làm thứ lúa nhỏ hột đặng ăn cho ngon cơm; chớ đời bây giờ lúa bán nhiều tiền, thì nên làm thứ lúa lớn hột, nặng cân bán nhiều tiền, mà họ ham mua lắm.

Đạo làm ruộng phải xét cho kỹ thì biết, chớ chẳng phải ai giỏi hơn ai, hễ lúa nào nhỏ hột thì dài bông mà thừa nách; còn lúa nào lớn hột thì vào bông mà dày nách, lúa nhỏ hột hay nở ngọn mà hột lép nhiều, lúa lớn hột không nở ngọn mà hột lép ít. Sang qua bỏ lại thì cũng như nhau, duy tại đất ưa thì trùn, đất không ưa thì thối mà thôi; cho nên đạo làm ruộng phải lo lúa giống là trước hết, mà lúa giống phải để chỗ có hơi gió mới đặng, chớ để bịch gió thì nó ẩm lép dưới bịch, mà hồi ngâm không nên đổ vào bao rồi quấn đại xuống ao mà ngâm, làm vậy nó đã không mọc đặng mà có mọc cũng yếu ớt không đặng tốt. Phép để lúa giống thì lựa lúa cội mà thôi, còn những lúa mà hột gạo không được đầy đặn thì đừng dùng để giống, đã vậy mà khi ngâm giống phải đổ trong mái lớn hoặc xuống ghe lưỡng v. v. rồi vớt lúa kệ ra cho hết, lấy nội lúa nặng ngâm xuống, đó mà thôi, xư mình ngâm nước lạnh nước tá là dễ lắm, chớ các nước như Xiêm, Miến-độn và bên Tàu, ngâm giống bằng nước nâu ấm-ấm như bên mình ngâm hột dừa hột cải vậy.

Mu nghề là ruộng trong xứ ta mà đủ đời các nghề trong thế-giới, mà sao nghề ruộng không chuyên, chớ chi tinh

chuyên như các nghề kia thì lúa hột càng nhiều hơn nữa. Tôi xin chỉ một chỗ đủ bằng cơ làm kỹ thì lợi bằng hai bằng rưỡi cho mà nghe. Có một vị chủ-điền qui-danh NGUYỄN-THÀNH-PHƯƠNG cư ban-biện ở tại làng Nguyệt-làng tổng Bình-hóa, Trà-vinh, có ruộng nhiều chỗ mà để một chỗ làm nhà, chừng 3.000 công, tục kêu chỗ ấy là đồng Cây-cách. Miếng ruộng đó ở giữa đồng, bốn phía đó mà ra tới sông phía gần hơn hết cũng chừng 4.000 thước. Thường năm thầy làm tính 100 công thì đặng chừng 1.000, 1.200 gia, năm 1916 thầy cho làm chia rẽ, thầy không làm. Vì thấy làm tính không lời, nên thầy tính thế đó. Cho một người làm 100 hoặc 200 tủy sức, hễ 100 công thì chia cho thấy hai phần, người làm một phần, lúa ruộng thầy chịu, trâu thầy chịu, giồng thầy chịu, mà lúa ăn thiếu thầy cho mượn không ăn lời. Năm đầu cũng ít ai muốn cho làm, những kẻ làm ruộng xưa nay thiếu thầy nhiều nên phải thuận ý mà làm, chớ thiệt họ không muốn, làm năm đó, chia cho thấy 64 công đặng 700 gia, trừ 400 gia lúa ruộng 70 gia lúa trâu và giồng, 100 gia lúa mượn ăn trà vốn lấy vốn mà tính lời, thì cộng lại là 570 gia, thầy còn lời mỗi 100 công đặng 130 gia, mà lúa ruộng lúa trâu đôi đủ, và lời

cho mượn tính hai mươi cũng phu. Còn người làm chia đặng 34 công, đặng 400 gia, trả 100 gia lúa vốn mượn ăn xài còn trọn 300 gia khỏi lúa ruộng lúa trâu chi cả. (Bời khá mới làm đặng.) Qua năm 1917 3.000 công ruộng tại Cây-cách cho làm chia không đủ. Năm nay 64 công của chủ ruộng đặng 1.100, 1.200 gia, còn 34 công của kẻ làm chia đặng 700, 750 gia. Làm sao mà trúng quá vậy? Là tại chủ-điền khéo thúc, mà người làm cũng hay lo; cho nên làm chính-chăng, theo kiếp thì không bê-trẻ, và sàng com sàng gạo, chỉ lo có một việc ruộng mà thôi, lại làm vừa sức không thái quá, thiệt tục-ngữ có câu: *Đa hu bất như thiếu thiệt* là phải lắm! Tuy M. Phương làm đặng chuyện có ích lợi như vậy mà bắt dĩ nội điền thầy mà thôi. Phải chi mà thầy hiệp lực với ai, lập Nông-nghiệp tương-tê hội, mà giúp đỡ cho quê-hương, nếu ruộng cũ miêng Nam-Kỳ ta mà đặng trúng như miếng ruộng Cây-cách của M. Phương đó vậy thì xư ta ắt đặng thành vương xấp mười ngày trước mà chớ.

Tôi không có tài nghề chi cả, duy biết một nghề làm ruộng mà thôi, tôi là đứa ở không, hay suy nghĩ xét tiêm, thấy chuyện hữu ích, nên than van cùng qui-vị hằng thiệt có lòng thương nói giống, ra sức

THUỐC ĐIỀU HIỆU SÚNG ĐỒNG

BAO XANH
Mùi đã ngon mà giá lại rẻ

giúp quê-hương, thì trước hết phải đi nông vì bản địa, mà chuyên nông thì phải trọng nhơn-công, phải định giá tiền công mỗi ngày cho nó, rồi phải định cách làm, làm sao cho lưỡng lợi; nếu bỏ luôn ruộng như bấy chầy đã mất hết ngày giờ, mà ngăn thối đường bước tới.

Còn nhiều nông nđi, sau sẽ tiếp theo.
(Sau sẽ tiếp theo)

NGUYỄN-VIÊN-Kiểu.

Lập hội thuyết

Trăm dòng sông nhóm về nơi biển, biển vì đó mà sâu; Ngàn thứ cây nhóm mọc nơi rừng, rừng vì đó mà rộng; Muốn thứ hoa nhóm trồng nơi sân kiền, hóa một vườn xuân, sân vì đó mà đẹp đẽ.

Hai mươi triệu đồng-bào ta nhóm nhau trong nước, nước vì đó mà phú-cường.

Hoặc hỏi: Nghị luận như thế, tỷ vụ như thế e khi hy-vọng thái quá chăng? Đường như nói chuyện chiêm-bao chăng?

Ồ hô! thiên-hạ vô nan sự; háng thiệt như vậy: Nếu quốc-dân ta nhóm nhau trong nước, ẩn dưới bóng cờ tam-sắc, vâng theo chánh-sách Sa-công, (1) mà bồi đắp cho nhậm lệ; cho siêng sáng, cho bền chắc, cho vững vàng bờ cõi Đông-Dương ta, làm cho xứng đáng gọi rằng: Á-pháp-lang chẳng phú-cường là gì.

Cách nhóm nhau phải làm thế nào? Phải tùy các bộ phận mà lập hội, lập hội phải có danh-mục, và có chủ-trương.

Danh-mục là gì? Hiện nay gặp gặp toan lo có sáu điều.

- 1. — Bình-hội   2. — Tài-hội.
- 3. — Sĩ-hội   4. — Thương-hội.
- 5. — Nông-hội   6. — Công-hội.

Chủ-Trương là ai? Phải nương cùng Chánh-phủ lấy cái chủ-nghĩa « Đồng-hội công-tác » của Sa-công bằng nghị, mới đây (lời diễn-thuyết tại Thượng-nghị-viện, ngày 13 Novembre 1917,) ý trọng đó làm chủ-trương; được như vậy, thời thầy tư

(1) Sa-công là quan Toàn-quyển Sarraut.

tướng rất cao, sự thế rất lớn, chúng ta chắc rằng: Phú-cường sự nghiệp gây dựng từ đây, há phải nam niết tạo không-ngôn, mà kẻ floặc cho rằng: mộng tưởng. Nhưng mà chưa biết được vì làm sao quốc-dân ta đã nghe Chánh-phủ tỏ ý rồi hạ lệnh rồi, mà còn như chưa tỉnh mộng hồ, đành quên thế cuộc?

Nào có phải ý-tưởng như thế hay sao; cũng xét lại như vậy:

- 1. — Qui hồ nhơn-tâm công-cộng. (lòng người chung lo)
- 2. — Qui hồ cơ-hội khả thừa. (dùng lấy điệp tốt)

Nếu không rõ được cho cùng chừng tốc kẻ rằng, mà tỏ đầu hơn sự thiệt, thì phải ngăn trở cái tự-tướng, phá hoại cái sự thế của quốc-dân ta, nên phải nghiên-cứu ra đây, chớ chớ quốc-dân ta giải quyết.

Điều thứ nhất

Nhơn-tâm không đặng công-cộng mà lại bị chia lìa, thời có trông chi các việc thì vi, mà phò tri công-ích, nên đã thầy tạo lập cho có đoàn-thể, cho có hiệp-quần, thời trông ra cảnh tịch-liêu nghĩ lại tình thế-thâm, tỷ chẳng khác:

Bóng chiếu cây lác dác,
Đông-trông nước nghiêng ngan.

Vườn quạnh rêu chen cỏ,
Đêm thu nghĩ lại càng.
Có lạ chi mỗi người riêng mỗi phận,
Đường xa ngày tối, một bóng một người,
xơ rơ như lá rụng trời đông, thưa thớt như sao chim buổi sáng; dầu rằng: Cao thượng kỳ chi, hay là độc thiện kỳ thân, đều rủ nhau lánh khỏi phong-trần, vui cùng điền-giả, mỗi mỗi như thế, thời đã hết rồi cái gánh phận tử của quốc-gia, thăm hồ riêng than chẳng được như loài kiến, loài chim, kêu hú có bày, rừ ren có lũ; ai mà khéo triu mền cái cảnh có-cung cũng lạ! Buồn cho loài người biết là dường nào! Hỡi vậy chớ quốc-dân ta không đoàn-thể, không hiệp-quần, thời xã-hội sao cho thành lập? Không xã-hội thời quốc-gia lấy chi mà làm cơ sở mà gây dựng chủ-quyền!

Vả cái chủ-nghĩa lập hội không tối tâm xa xác chi chi, ví như chung vui một tiệc rượu, một đoàn chơi kia vậy, tịch lại cái nào-cán của chúng ta, dầu bọn tán-học đầu bọn cựu-bộc, đầu đám thượng-lưu, đầu đám hạ-lưu, vốn ai nấy cũng đều một niềm cảm-giác cái lý-tướng lập hội nói trước đây: Nhưng mà tại ngờ mất lập là vì sao? Tưởng vì thấy những việc đã qua mười năm trước, quốc-dân ta nào là đoàn-thể, nào là hiệp-quần xã-hội lãn-

Thuốc hút
hiệu
CÀ-LÔP
(TRÁI ĐẤT)

là một thứ
ngời ta ưa
dùng hơn và
hay hơn mua
thường lắm

Có một mình hàng DENIS FRÈRES
có trụ mà thôi.

xã, mới lập liên-phá, mới nhóm liên-tan, cho nên đã chẳng trông gì tấn bộ tiến độ mà lại dành lòng hoàn tán;

Sự tưởng như thế còn nhiều chỗ sai lầm xin coi những các cuộc lập hội bên Âu-Mỹ năm xưa mà bền lòng so sánh; « Năm 1757 như dân ở tỉnh Bretagne « nhóm nhau lập hội Nông-Công Thương-« Hội động lo mở rộng các cuộc lý-tải, « qua năm 1759 hội ấy gửi đơn xin với « Chánh-phủ chuẩn tiến cứu giúp đặng « cải-lương hội-vụ, Chánh-phủ phê ý; sự « đoàn-thể mà sanh lợi từ ấy mới thấy « mới; các tỉnh khác cũng có một hai « chỗ bắc chước mà làm như hội ấy; rồi « các nước bên Âu thấy vậy cũng lần lần « làm theo, nhưng mà cái chủ-nghĩa đoàn-« thể hiệp-quần cũng chưa mấy hiệu.»

« Năm 1840 mới có ông Louis Reybaud « ông de Cormenin và ông Rossi đồng ra « đề xướng cho rõ cái chủ-nghĩa lập hội « kinh-tế, mà lại chỉ về các cuộc lý-tải « cho quốc-dân rành rỏ, ngặt vì quốc-dân « chưa suy xét cho cùng mà làm theo, « nên chủ-nghĩa ấy chưa được phát minh « cho mau mà thành hành trong nước.»

Năm 1883, ông Tanviray là Nông-vụ

giáo-sư xướng ra mà lập một hội « Nông-« nghiệp (trong-tê) » tại tỉnh Loir-et-cher, mà lúc ấy chánh-phủ chưa nhìn đem vào quốc-luật.

Năm 1884 chánh-phủ mới lập luật và định cho dân lập hội « Đờ-g-nhiệp « trong-tê » (Syndicat professionnel) từ đó cho tới 1890, Nông-thương ky-nghê các hội thành hành được 910 hội, kể số người đã được 60 vạn hội-viên; Các nước tuy đã rõ cái lý-tưởng lập hội rất có ích lợi cho nhà kinh-tế mà ùn-ùn làm theo, nhưng mà sự hưng-vượng sao bị Đại-Pháp ta được.

Coi đó thời rõ thấy phạm nướn việc thi-thô thành bại lẽ thường, cũng chẳng nên thấy những cuộc gian truân, mà cam bề tự khi, uống thay! tiết thay! Vậy thời phải giữ gìn nhưn-tâm công-cộng cho bền mà chờ lấy cơ hội khả thừa chẳng muộn.

Điều thứ hai
Cơ hội chẳng dặng mây mắng, mà lại bị lỡ lãng thời lại còn trông chi nữa, các việc thì vì mà tạo thành thời thế; nhờ lại những việc mười năm trước các xã-hội coi ra chưa có cái cơ thể linh

động, cho nên mỗi mỗi thể đều chỉ cùng như: Lộn lác chầm phết ra đủ năm màu, mà không n'âm là bức đồ họa nào; dần dập chắt chửa với ngôi nghên ngan mà không nên là cái cuug thất nào, rõ lại chẳng khác nào bong ra cái thân thể của người, thịt xương trộn trạo, mạch lạc lãn-xãn; tuy cũng sắp xếp ra được một cái hình kia, song không trông thấy được cái máy linh động; rõ như vậy, xã-hội mà không có cơ-thể, thời lấy chi mà vận động cho hoàn toàn; hồi ôi! Gặp gỡ làm chi thời-đợi chẳng may, dân trí chưa mở, dân trí chưa mở đó, là cái cơ thể của xã-hội chưa thành; mưa gió tối tăm gổc gai mù mịt. Còn có cơ hội nào bằng bạc mà chi? Có một điều: Ký vàng bất cụ (đã qua chẳng nên trách), lại giá khả truy (về sau nên tính nối theo) hãy còn lắm lúc đỡ nhà nghiêng nung cột ngã đương giữ lấy cái môi mỏng-mảnh tờ mảnh chưa đứt, là còn trông cơ hội khả thừa từ đây.

Hoặc lại hỏi: Hai vấn-đề luận trước đây, đã rõ quan-hệ về phần lập-hội, song chưa rõ chắc ngày nay nhưn-tâm đã được công-cộng; cơ hội đã được khả thừa cùng chăng.

Rất thương thay! Tinh thể ngày nay nói ra chừng nào càng chua xót, càng đáng cay! Làm sao chẳng dục-già nhưn-tâm, đua chen cơ hội.

Sự thiệt có như vậy:
Thế-huynh Sa-công đã diễn thuyết nơi Chánh-phủ Thượng nghị viện (ngày diễn thuyết ghi trước) mà bỏ cáo các chánh-sien theo chơn-tâm công-lý của ngài đơng lo binh trị cõi Đông-Dương ta, có một đoạn tình từ chỉ thuyết của ngài nói rằng:
« Ngày nay nhưn cuộc đại chiến bên Âu-« châu rối loạn, mà ta dò n thấy tình cảm « động của nhưn dân bên cõi Đông-« Dương dường có một ý thương xót mà « lo việc rối loạn ấy cũng như việc một « nhà; rồi ta lại thăm nghĩ cái lòng suy « tưởng của nhưn dân đó khi sợ-sệt lắm « mà từng-tiểu nghĩ rằng:

« Kiếp người cho đến thế thời thời, « lại còn tưởng chi cuộc tấn hóa tương « lai mà phông mơ ước; cơ sao mà « sợ-sệt lại lo-lãn như thế? Bởi các « dân-tộc bên Đông-Dương như một đám « các rả rời, dễ dúi trao cái thể tan-tác « yếu ớt cho người lân hồi xâm đoạt, bởi « sự sợ-sệt lo-lãn ấy mà làm cho ta biết « chắc rằng: Các dân-tộc Đông-Dương « đã sẵn cái tư-tướng đồng hờ một lòng « mà lo đoàn kết liềng hiệp với nhau mà « xúm xít đeo đuổi dưới bóng cờ tam sắc « mà nghĩ rằng: Nếu chúng ta đã hiệp các « cái thể-lực về đây mà đúc nên một cái đại « đoàn-thể rất cứng rất bền thời chẳng « những lo được cuộc bảo thủ an toàn « mà thôi, mà lại sức mạnh của nước ta « lại có phương phép phòng ngự của « Đại-Pháp ta giúp đỡ thời chắc cho càng « ngày càng mạnh lớn, nào có lo chi « ngoại địch nó xâm loạn...»

vượng thể-lực tung hoành, như lời thế huynh Sa-công đã nói trước đây mà chầm chầm làm theo, đã vuôn tròn cái phần tử của quốc-dân lại báo đáp cái thịnh-tình cùng trí-kỹ. (Sa-công).

Đẹp đó thay!
Đồn ngàn năm một cuộc tân kỳ, gầy nên nước mạnh;
Muôn ức kiếp nhiều công tu luyện mới có ngày này.

Quốc-dân ta nên ngắm nghĩ cho cùng cái lý thể thiên sâu, rừng rộng, kiên cố, người đồng, mà trông ra các cái cơ sở lập hội đó mà vui mừng cao lối khoe khoan biết là đường nào.

ĐỖNG-THỨC-LIÊNG.
Rút trong Đại-việt Tập-chí.

世界新聞
THE GIỚI TÂN VĂN
(A TRAVERS LE MONDE)

Ấu-châu chiến tranh. — Điện báo Havas ngày 4 Juin báo tin rằng: « Tại Nghị-viện Thân-sĩ (Chambre des Députés) ông Tê-tướng Clémenceau nói rằng Chánh-phủ không thể trả lời cho mấy vị Thân-sĩ hỏi về tình cảnh giặc trong lúc này, (đại chiến Đức-tặc); Ngài nghịch ý không chịu cho Nghị-viện Thân-sĩ lập ra một Nghị-viện; Ngài chỉ rõ rằng bởi vì Rút-xi phản đờng-minh, câu hòa với Đức-tặc nên Đức-tặc mới có thể mà đem 200 toan binh (hai triệu binh) qua mặt trận tây mà đánh ta; bởi vậy nên một tên lính ta phải cự địch với 5 tên lính A-lơ-măn, thiệt là rất anh-hùng.»

Mấy vị Thân-sĩ nghe mấy lời ông Clémenceau trần tỏ đó thì cả thấy đều đứng dậy hoan hô khen ngợi binh-lính vô cùng.

Quan Tê-tướng Clémenceau lại tặng khen mấy vị Hã-độc khéo cầm binh khều tướng, như là Đại-tướng-quân Foch và Pétain; rồi lại Ngài nói rằng chúng ta nguyện lo đầu chiến cho đến cùng; Nếu các ty các sở của Chánh-phủ thấy đều tận tâm tận lực mà lo cho hoàn toàn trách nhiệm của mình, thì chúng ta chắc thắng được như trở tay.

Cả thấy mấy vị Thân-sĩ đều vỗ tay vang dậy mà khen ngợi ông Clémenceau.

Đờng-minh có lòng tin cậy. — (Điện báo Havas ngày 5 Juin). Khi hội Nghị-viện Đờng-minh nhóm rổi, tại thành Versailles, có chạy tờ cho hay rằng: « Bởi Rút-xi hòa với Đức-tặc, nên Đức-tặc mới có thể mà đại-chiến mặt trận tây quyết phân thắng bại, song bọn Đờng-minh ta cũng quyết lo chống cự, chẳng hề nao núng; chẳng chầy thời kiếp cũng phải toàn thắng. Hội Nghị-viện Đờng-minh tỏ lòng trông-cậy, Đại-tướng-quân Foch và không mỗi trông cái; gây phải toàn thắng quân nghịch, ấy cũng nhờ Huệ-kỹ có lòng giúp sức cho chúng.

Ấy đó:

Nghe cũng lắm buồn chung, há chẳng biết dục lòng công-cộng; mà làm còn sợ trẻ, dễ bỏ qua cái diệp khả thừa. Vậy thờ phải rõ cái chủ-nghĩa lập hội ngày nay mà đủ giúp cho quốc-dân ta tinh-thần kiên

Nữ giới chung

Mỗi tuần xuất bản một kỳ
Giá trọn năm..... 5 500
Giá sáu tháng..... 3 00
Bán lẻ mỗi số..... 0 10
Báo quán tại đường Taberd số 15 Saigon

COGNAC
O
P
JULES ROBIN & Cie
Rượu Cỏ-Nhát
HIỆU
RÔ-BANH
Có một mình hàng
LOUIS OGLIASTRO ET Cie
có trừ mà thôi

Ấy là một thứ rượu rất diệu, rất ngon, rất quý, nội cõi Đông-Dương này thiên hạ đều biết.

Muốn mua cho có rượu ngon, thì phải nài cho được cái nhãn hiệu này mà thôi.

THUỐC ĐIỀU
HIỆU
CÀ-LỘP
(TRÁI ĐÀT)

Mùi nó thơm
tho diệu dàng
chẳng có thứ
nào bì kịp.

Có một mình hàng DENIS FRÈRES
có trừ mà thôi

Tàu bay Đê-rô-téc bị bắn ngã. — Nhựt-báo An-lê cho hay rằng trong tuần tháng năm Tây, có 1127 tàu bay A-lơ-măn bị tàu bay Pháp và An-lê bắn ngã.

Cách ăn ở dưới một chiếc tàu lạng. — Có một chú lính thủy An-lê bị một chiếc tàu lạng bắt cầm tù thuật lại cách ăn ở dưới chiếc tàu ấy như vầy:

Chiếc tàu này kiểu cũ bề dài 45 thước; ở trong tàu thì ước ác luôn luôn là vì nước chảy vô trởng hoải. Nên ăn ở trong tàu lạng này không tiện vì sự ước ác đó, nhưng mà sánh các cuộc khác thì cũng làm đều tiện cho quan quân dưới tàu.

Trong 13 giờ đồng-hồ, tàu lạng này nằm nghỉ dưới đáy biển cách mặt nước 45 thước. Sanh khí mát mẽ và nhẹ nhàn, dễ thờ; có bày một cuộc ống nói hát chơi.

Trong lúc nghỉ đó, chiếc tàu-lạng này được nhiều tin tức của đũa báo T.S.F. gửi.

Thịt heo, thịt bộ muối đựng hộp, lạp-xường, dôi và café không thiếu gì. Bọn tàu, lính thủy cả thảy được 25 người, đều trán-kiện hết.

Đàn 115 tuổi mới ly trần. — Ông Langsa Denis Lalone mới ly trần tại

Gradaur-sur-Vayres gần Limoges: Ngài vui hưởng tới một trăm mười tám tuổi.

Súng đại bát mới. — Nhựt-báo « OSe-culo » tại thành Lisbonne (xứ Portugal) cho hay rằng quan bát-vật Bát-tu-gê, tên là Bonito Carlero mới bày một thứ súng đại bát rất to, bắn xa được 130, 140 ngàn thước; như vậy thì súng này bắn xa hơn súng A-lơ-măn, vì súng A-lơ-măn bắn có 120 ngàn thước mà thôi.

Vê vụ đẹp loạn tại Sibérie. (Tây-bá-lợi). — Có tin bên kinh-thành Tokio ngày 30 Mai cho hay rằng ông hầu-tước Goto (Nhựt-bôn) nói không có ai cầu xin Nhựt-bôn đem binh dẹp loạn nơi Sibérie (Tây-bá-lợi) song Chánh-phủ Nhựt sáng lòng lo vụ ấy, chẳng hề từ nan, nếu nước nào muốn công đồng với Nhựt về việc ấy; Ngài tưởng khi để cho Nhựt lo kham một mành thì tốt hơn, song Nhựt cũng chẳng hề khi nào từ chối không chịu Đồng-minh giúp sức. Ngài lại nói Chánh-phủ Nhựt-bôn chẳng hề có ý trông lấy số phí về quốc sang binh qua Sibérie, chỉ muốn cho về-vang cái nghĩa-vụ bọn Đồng-minh mà thôi. Nhựt-bôn nghịch với bọn loạn Bolehevik (Nga cách mạng) và cũng chẳng khi nào bằng lòng cho dân A-lơ-măn chiếm đoạt quyền lợi tại Sibérie; sở nguyện là muốn cho xứ

Trung-huê thái bình và được chánh-trị hăng hời.

Ông Goto nói nhờ có Anh-quốc nên Huê-kỳ và Nhựt-bôn giao thiệp hòa hảo. Ngài từ chối rằng Ngài không ưa A-lơ-năm cũng không nghịch với An-lê, chỉ có giữ mình là người Nhựt đó thôi.

Rượu Sâm-banh hiệu MARQUIS DE BERGEY là rượu nhứt hảo hạng.

東洋時事 ĐÔNG-DU'ONG THO'I SU (INDOCHINE: FAITS DIVERS)

Giá lúa giá bạc. Lúa mỗi tạ 68 kilos chở tới nhà máy từ 2\$20 tới 2\$25. Kho nhà nước 4f.40, Hãng Đông-Dương 4.40, Hongkong Shanghai 4.40, Chartered Bank 4.40, Banque Industrielle de Chine 4.40

NAM-KỲ Saigon Chờ quẻ lậu. — Hôm ngày 25 Mai tên khách Châu-Xuân đến sở Thương-chánh khai rằng y muốn xin xuất cảng 26.000 kilogr. mù vàng-nhựa (đăng-hoàng). Nguyên sự buôn bán đăng-hoàng, Nhà-nước không thâu tiền xuất cảng. Sở Thương-chánh cho tên Châu-Xuân giấy phép xuất cảng vàng-nhựa nó xin đó. Qua bữa sau 26 Mai, nhằm bữa Chúa-nhựt, tám giờ rưỡi, có hai chiếc ghe chải của tên Châu-Xuân chở vàng-nhựa đăng sang qua chiếc tàu P... Trong lúc ấy có mấy viên-quan tuần phòng sở công-xi muốn xét coi có quả là đăng-

CHỈ HỒNG-MAO HIỆU BROOK

Nếu các cô các bà muốn cho được thứ chỉ tốt mà may cho chắc cho bền, thì phải lựa thứ chỉ HỒNG-mao hiệu BROOK này mà mua.

Những chỉ ông nào mà không có cái đầu con dê như kiểu này đây thì đừng thêm mua, và phải coi chừng kẻo mà lầm đó già.

Có một thứ chỉ hiệu BROOK này là chỉ tốt thượng hạng mà thôi, không có hiệu nào sánh kịp.

Ở một mình hãng LOUIS OGLIASTRO ETC có trữ mà thôi.

hoàng hay không, thì tên khách Châu-Xuân thấy chuyện mình lậu rồi, bèn khai thật rằng hai chiếc ghe chải ấy chở quẻ không phải là đăng-hoàng. Quan-tuần phòng sở công-xi bèn triệt hai chiếc ghe chải này chở 41.000 kilo quẻ, mà khi tên Châu-Xuân xin phép xuất cảng đăng-hoàng thì quả có hai chiếc ghe chải đựng đăng-hoàng.

Châu-Xuân bị giam; nó bèn xin đóng thuế 25.000 \$ 00; nên thả nó ra cách vài giờ nó trở lại nẹp y số bạc.

Sở Thương-chánh không chịu thâu tiền ấy, bèn bắt nó giải đến tòa, vì phạm tội xuất cảng quẻ lậu không đóng thuế. Nguyên quẻ xuất cảng phải đóng thuế một trăm kilos thì 120 quan tiền tây.

Ăn trộm. — Quan Biện-lý có cho trát tra xét vụ ăn trộm của tên khách Trần-Dung ở làng Lương-thanh (Giadinh)

ngày 28 Mai rồi đây, ăn trộm lấy 70 ngàn bạc, áo quần, 6.400 trứng vịt giá vàng 200 đồng. Nay tra xét bắt được tên Lê-văn-Thái, Ly-văn-Thương, Phạm-vân-Hoa, Nguyễn-vân-Thiên kêu là Đặng-Bành-vân-Xoi và Lê-văn-Út giải đến tòa; còn tên khách Mac-Toan kêu là Quách, niên canh 43 tuổi, cũng một bọn ăn trộm đó, nó đã trốn mất.

Tên tội vượt khám bị nắm đầu. — Tên Nguyễn-vân-Chuộc, hôm tháng hai bị xử ba năm tù, nó đau năm nhà thương Chợ-quán, hôm ngày 5 Juin, nó nhảy vách tường mà trốn. Rủi chỗ nó, vì nó đi tới gare Phú-nhuận bị lính mật thám Guillaumin, chú lính Huân và An nỏá tróc và đem nó nạp cho quan Cai-quản khám đường Saigon.

Ăn trộm gạo. — Tên Trần-vân-Nhâm 39 tuổi, tài-công chiếc ghe chải số 5622,

Đo-văn-Trương, 59 tuổi, Bùi-văn-Bến và Vo-văn-Quới, 46 tuổi bị giải đến quan Biện-lý, vì chúng nó bị tội ăn trộm tám bao gạo giá đáng 80 ngàn bạc của tên khách Tiết Ngu, ở Bình-dông.

Cholerae

Quan cường-bạo. — Hôm ngày 2 Juin, hồi chính giờ rưỡi tối, tên Trần-vân-Quí 35 tuổi, làm ruộng ở Bình-sơn hạt Vinhlong, đang đi đàng mé rạch Cai-mich, thỉnh linh bị chừng mười lăm hai chục tên hung hoan đón đường; bốn tên trong bọn này áp tới vật và xuống và lấy một cái khăn xéo nhét trong miệng không cho va la. Rồi chúng nó buộc tên Trần-vân-Quí và khiến nó đem vào nhà của Trần-thị-Kiên, là tình nhơn của Trần-quốc-Cư. Tên Cư này buộc Trần-vân-Quí vào chùng ngựa, đánh đập tên Quí một hồi rồi lấy súng nhắm ngay ngực Trần-vân-Quí hăm nói nếu không chịu ký tên giấy nợ mắc nó 2000 ngàn bạc thì nó bắn chết. Tên Quí phải chịu ký tên vào giấy nợ ấy.

Sấn dầm sở tại tra xét vụ này thật quả như mấy lời nói trên đây. Tên tội nhơn Trần-quốc-Cư ban đầu từ chối hẳn hồi sau lại thú thiệt.

Và lại có hai tên đày tớ nó đều khai rằng chủ chúng nó có đánh đập tên Trần-vân-Quí và ép ký tên giấy nợ.

Bentre

Đôi trúa và ăn cắp. — Hôm ngày 1er juin, Trương-Linh, làm cặp-ràng một sở lãnh việc công, ở An-hội có rằng tên Lê-vân-Sốc đối trá và ăn cắp của va. Tên Trương-Linh đi chợ, giao nhà và trại làm cho tên cụ lý Lê-vân-Sốc coi. Khi anh ta trở về, thì tên Sóc trốn đi mất; coi lại thì cái rương da trâu của anh ta bị cạy, mất hết, một sợi giây chiến, hai đồng tiền vàng, cả thảy giá tám chục ngàn bạc và ba cái quần giá chín đồng. Có tìm kiếm tên Sóc, song nó đã đi biệt tăm biệt tích. Sẽ kiếm nó tại Batri là quê quán nó.

BAC-KỲ

Lê Minh-Chúa. — (La fête Dieu). Hôm Chúa-nhựt 2 Juin, nhằm dịp lễ Minh-

CALOL

Dầu này trong sạch unction và hười không có mùi chi hết và nó lại không có màu. Nó là một thứ dầu trắng chính để mà trừ bệnh

BÓN HUAT

Uông nó thì không có một mùi chi cả và nó chẳng hề trộn tạp hay là nhập vào tạp thể. Sự hiệu nghiệm của nó như vậy như máy móc vậy. Hết thầy Quan Lương-Y Langsa đều khuyên dùng nó.

Những nhà trữ bán nó là:

- Pharmacie Principale, Saigon. Pharmacie Normale, Saigon. Shanghai Dispensary, Cholon. Wah Man Dispensary, Cholon. Tai Sang Dispensary, Cholon. Pharmacie Sarreau, Pnompenh.

STANDARD OIL CO OF NEW YORK HANG CHANH TRU' NO LA HANG DAU HUE-KY

Chúa, có thiết lập một kiệu ảnh lớn tại Hanoi, gần 30 ngàn người theo kiệu ảnh Minh-Chúa. Lễ này rất trọng thể, lại nhằm lúc trời thanh tịnh, coi ra đẹp để lắm.

Chỗ sai

Trong tờ Nông-cỏ, số 66 ngày 30 Mai 1918, nơi khoản « Đông-dương thời sự » trương thứ 11, chỗ Tanchan — Việc làm phước.

Xin đọc lại như vậy : « Tinh số phí rồi còn dư được 104\$30 « Hội đứng lo cuộc ấy đã gửi trọn cho « Hồng-thập-tr. »

Kỳ trước vì nghe không thiệt kỹ, nên nói không đúng theo ý muốn của Hội.

Một vị thông-tin.

Háo nghĩa đáng khen

Bồn-quán mới nghe rằng ông Trần-văn-Mẫu là Hội-dồng địa-bạt ở Cái-bè (My-tho), lại là một vị khản-quan của tệ-báo, có mua mandat 10\$00 gửi ra cho quan Thống-Sứ Trương-kỳ, để giúp đồng-bào ta ngoài ấy là những người rồi bị thủy tai mà phải chịu cơ hàng khốn đói.

Nay Bồn-quán cũng cúi xin Lục-châu chư quý-ông quý-bà hãy mở lòng hào-hiệp, giương tay kẻ ít người nhiều cứu giúp nhau mà làm nghĩa.

N. C. M. Đ.

EDEN-CINÉMA

Tuần này rạp hát bóng Eden-Cinéma hát nhiều lớp lạ, đã hay mà lại vui, thuở nay Nam-kỳ chưa hề có. Hát tướng mới nhiều lớp hay lắm.

Liệt vị hãy đến xem chơi cho tiêu khiển.

Khả hí khả hạ

Ông Trương-văn-Lung là nghiệp-chủ ở tại đường Général de Beylié số 28 Cholon, đã lâu thông bát-toán mà tánh hạnh hiền lương, trên đặng quan yêu, dưới thêm dân mến, nay đã đặng vinh thăng chức Hội-dồng thành-phố Cholon, ít hơn dân sẽ đặng cậy nhờ, vì người ăn ở công-bình, việc có ích chung thì hay nông-nã.

Hôm thứ hai 10 juin này có dùng tiệc rượu xúng dăng, mà chiếu đài thâu-bằng, đập-diều khác qui bạn sang, đều đến vui mừng tiệc ngọc.

Bồn-quán biết Ngài là đáng kể cầm cân bằng mực mà thay mặt cho mây muôn dân ở tại Châu-thành, nên bồn-quán cũng mừng cho Ngài nay đã đặng lên lên đường vinh diệu. Ấy là :

Chánh kỹ dĩ giáo nhơn, vui vẻ xa gần trong xứ sở.

Hữu danh nhi đắc vị, rõ ràng râu tóc giữa non sông.

Bồn-quán.

Cung tụng lương y

(Remerciements au Médecin)

Soc Trang, le 25 Mai 1918.

A Monsieur Nhị-thiên-Đường
Pharmacie Asiatique à
CHOLON

Kính lời cùng ông đặng rõ : Thuở nay tôi chưa từng dùng tới thuốc tiệm ông, nay tôi mới nghe thiên hạ đồn rục khắp cả Lục-châu rằng : Phương thuốc « Phụ-khoa Kim-phụng-huân » cho đờn-bà, con gái dùng thì hiệu nghiệm như thần. Thiệt quả danh bất hư truyền. Là vì sáng dịp đờn-bà của tôi đương có thai, mà thân thể chẳng yên, hay xây xâm mặt mày, ăn uống chẳng mấy đặng tiêu và con gái của tôi mới vừa đúng tuổi cập-kê mà đường kính đi chẳng đều, nên nó sanh ra đau lưng, mỗi cơn, vàng mét, ốm gầy. Nên

hôm ngày 11 Mai 1918, tôi có gửi thơ mua thứ hai hộp Phụ-khoa Kim-phụng-huân, cho vợ con tôi uống. Vậy khi tôi đặng thuốc ông rồi, tôi lật đặt khuôn ra cho vợ con tôi uống, mới trong một ngày đã thấy hiệu nghiệm, chứng bệnh đặng thuyên giảm một vài phần. Nên tôi lật đặt viết thơ mà tỏ lòng cảm ơn ông có công bảo chế thuốc hay mà giúp ích cho đời.

Sau này xin ông làm ơn gửi thêm xuống cho tôi mua năm hộp Phụ-khoa Kim-phụng-huân nữa. Nhưng mà cũng gửi Contre remboursement theo như adresse sau này :

TRƯƠNG-CÔNG-GIÀU

Fermier d'amarrage et de stationnement,
à la ville de

SOCTRANG

Giày LE NIL là giày tinh-anh thượng hạng.

Dá diều đá ai

Mới đặng tin buồn, một bà nghiệp-chủ là Bùi-thị-Đông, chánh thất của ông Nguyễn-ngọc-Thơ hội-dồng thẩm-án tòa Saigon, chủ nhà máy Nam-thành-An Tân-định đã tạ thế hôm 4 juin 1918 này, quảng linh-cửu tại nhà thính 5 ngày đến 6 giờ sớm mai ngày 9 juin mới an táng. — Ôi! Trớ-trêu thay con Tạo xuôi hiệp tan như gió tại sao đèn, cát-cờ bấy thợ trời khiến lờ lờ tờ mây giăng án Nguyệt, cảm vì bạn trung niên tán trợ, tiếc cho người thượng thập bát gia, hơn nhược cải thường, thiên hồ phát huệ!

Nay bồn-quán xin kính đôi lời đề tỏ chút tình ai điếu và xin phân ưu cùng M. Nguyễn-Ngọc-Thơ và cả qui-quyển.

B. Q.

**大法儀禮
Đại-Pháp lễ nghi**

(POLITISSE FRANÇAISE)

(tiếp theo)

Nói năn, chuyện vãn

Về sự điều cốt

Sự điều cốt nên cho là một món đồ binh-khí hiểm-nguy, đề riêng cho những tay xảo-thủ múa men. Điều cốt cho có duyên, tất là một điều không phải đề, mà cũng không đề làm thường được.

Ấy vậy, nên điều cốt là lựa chọn nào nhằm theo thì tiết, mà phải cho nhiều ý tứ bề trong; song thế nào cũng cấm kỵ những lời thô lỗ không thanh. Mà điều thì nên dùng các vật mà làm đề, chứ nên chỉ mình hay là chỉ người mà nhiều khi mang đến làm lòi. Kể ít học, người bất thông, thường là bọn ít xét suy, bạ ăn bạ nói, nên hay lấy sự cơ hàng, hoạn nạn, tật nguyên của người mà điều cốt. Vì vậy sách luân-lý Langsa có câu rằng: Điều cốt kẻ dui mù, tán tạt là một điều hèn hạ như nhớp không chi bằng.»

Hàng thấy người muốn điều chơi mà quên tình bằng hữu. Có lý nào trong sự vui chơi mà làm cho hư niềm thân ái?

Vậy các sự điều cốt mà mất lòng người thì chẳng nên làm, nhất là giữ gìn đứng phạm lấy đạo của người (religion). Và lại sự điều cốt mình đầu hay, đầu vai thế nào cũng phải lựa người mà điều, lựa kẻ nào có thể hiểu được cái ý của mình mà không lóng hờn giận.

Điều cốt với kẻ bề trên, thì mất phép tắc lại trái phạm mình. Còn điều cốt với kẻ dưới tay cũng phải cho đề đặt. Thường vì một sự điều cốt không ra gì mà làm cho phân lìa những bạn cố giao. Vì như thuở xưa có 2 ông quan lớn thường ngày thù tạc vàng lai, tâm đầu ý hiệp. Một ông thì tánh ưa nghe tiếng chim sáo nói năn. Ngày kia bạn thiết mời về dọn tiệc thiết đãi mâm cỗ bí bàn, món đầu là một món thịt chim. Ông chủ nhà ăn cần mời ép : « Nay, hơn-huyah dùng thứ món này, tôi bảo dọn riêng cho hơn-

huynh đó! » Ông khách gắp vài miếng, khen ngon, gắp nữa. Ông chủ nhà gát nữa nói rằng : « Phải, thật thiệt ngon ; ầy là thịt sáo đó! » Ông họ nghe qua đổi sắc, hờ người, đứng dậy đi về, rồi tự hại không hề đến nữa.

Sự điều cốt còn có chỗ cầu vui chơi sự giốn hót thiệt nên trọn ghét. Có kẻ gặt hót ngu dại vô cùng. Như đấu nón, đấu đu, thoa keo trên chén, nhất ghé sau lưng (cho té chơi), là nghề chơi của kẻ hạ-lưu, kẻ đố. Vì vậy nhiều khi làm hại cho người, thậm chí trong việc chơi nhu mọn mà có khi phải tổn đến mạng người. Chẳng đến chuyện mới than rằng mình dại! Dại gì dại vậy? Mà đã biết rằng mình, dại thì mình đã khôn rồi! Mà sao không khôn cho sớm!

Về sự nhạo bân

Nhạo bân là gì? Nhạo bân, ấy là bắt chước lặp lại các lời các việc của chúng đã làm, mà cười chơi một lúc.

Quả là một tánh xấu xa, độc địa; người biết đều không hề làm được. Kẻ nhạo người thì lòng dạ nhỏ nhen, ý kiến hẹp hòi.

Chàng có tật nào xấu xa khó chịu cho bằng. Sự nhạo bân nên chia làm ba bậc : ít, thì còn làm cho nhục lòng người; vừa vừa, thì khó làm một chút, còn quá lắm thì như cắt xé lấy người.

Thế thường hay nhạo bân nhau là vì, một là muốn phá lẫn nhau mà cười chung với nhau; hai là vì chút thù riêng mà làm cho đã nư giận. Vì vậy đầu bực tưng trọng quyền-cao cũng khó thể khỏi bị người nhạo bân.

Kể có tánh xấu ấy thì cả đời hay rình mò từ lời nói, điếu đi đứng của mình, lâu cho đến các dấu tàn tật trời sinh, đời khi giữa đám đông người học lại mà nhạo cười giúp vui cho chúng.

Bởi vậy đờn nhạo bân bạn mà nghịch ch nhiều, vì rốt cuộc không ai thoát tay độc của nó. Nên những kẻ bàn quan che quạt mà cười, rồi lại sự nhớ đến mình mà lo phần mai mối! Đờn nhạo bân người là đờ không danh giá, làm mọi người mà không ai ưa chuộng, vì cả đời nó có biết ưa chuộng lấy ai?

Ông Lamartine có lời rằng : « Cách chúng nó làm, ta hờ giùm hết sức. Coi ra dường như chúng nó vẫn còn tuổi mới năm ba.

(Sau sẽ tiếp theo)

N. C. M. Đ.

Thuốc Cam-tích này tại tiệm NHỊ-THIÊN-ĐƯỜNG ở tại đường Canton số 38 Chợ-lớn có bán, hay lắm; liệt-vị có con mà bị bệnh Cam-tích cũng nên gửi đến đó mua về cho nó ăn thì thấy hiệu nghiệm liền.

GIÁ : { Mỗi gói 10 bánh... 0\$10
{ Mỗi hộp 100 bánh... 0 90

**KINH TẠ QUI HỘI
Khuyến học Long Xuyên**

Hát đời đá nghe kinh còn phải gặt đầu thay, huôn chi người nghe lời phải mà lại chẳng biết phải hay sai. Chúng tôi là dân quê hèn đố nát mà nghe mấy lời phở-cáo của qui hội kêu tân cựu học gia mà than, chúng tôi lấy làm cảm xút, càng cảm nghĩa nhiệt-thành, như vậy mới là điều-dắc đồng-bào; như vậy mới

là thương yêu chúng-tộc. Quý hội nói hay thiệt, tính nhảm thiệt; mà chẳng biết chuyện làm có như ý hay không? Nếu làm dạng như vậy Chánh-phủ cũng khoẻ trị cõi bờ, lương-dân càng an vui công nghiệp. Dầu nên chăng cũng nhờ có đồng tay, không lẽ một quý hội mà nung trời lên cho nổi.

Chúng tôi là dân vô phước, náu nương theo góc non ven gành, bị rừng buội nó ăn khuất bóng văn-minh, cho nên đã 60 năm trường mà chúng tôi chưa huợt phát, chúng tôi xin kể sơ sự cư bình của chúng tôi cho quý hội nghe thử, coi có quả vậy chăng? Nhà-nước ban ơn chi không biết, cầm đầu chi cũng không hay, làng có đáng yết-thị nơi các nhà công, mà chúng tôi ngó vô đó chẳng khác nào như ngó sa mù ngoài biển; vì vậy mới phạm vào binh biến, lỡ-lan rồi cứ đam của mà lo, lo hoặc khỏi hoặc không, không hay khỏi cũng tán gia bại sản mà chớ. Có phải là ngựa mạp xe cao-su, nệm gòn đường sắt, mà phần moi sơn về tân học gia vui hưởng, còn trâu ốm ruộng hoang ần cần mót kiem, tay bưng chén lấm thì đàn bắt học thù phần! Chớ phải thù nội phần đó mà thối sao, còn làm nhảm vốc nói nhảm chừng, rui-ro mang tội lỗi nữa chớ. Ai cũng dân đồng, ai cũng con cữ, có lý nào nhà-nước vị ai; tại chúng tôi ở xa chốn thị thành cho nên phải muốn-màng bề học-thức.

Tức mình lấm: Rủ nhau trong xóm chừng 5, 7 anh em, mượn một người biết chữ quốc-ngữ về dạy cháu con mình lối 5, 10 đứa. Ngờ cho biết a ã ã dạng đánh vần coi trát coi tờ, mới tập vấn xuôi kẻ làng tới bắt, giải quan phạt, nói dạy lậu, cấm biểu thời, dạn ra trường, tổng trường làng mà học, Ai ôi! Một tổng địa diện chừng 4, 5 ngàn mẫu đất, như dân cũng chừng 6, 7 ngàn người, mà một tổng có một trường dạy vài thầy giáo, dạy chừng 5, 6 chục đứa con nít đã chật cứng đi rồi, đủ đầy một đôi làng ở xung quanh trường, có đâu đủ cho cả tổng tới học, vậy mà còn tổng có tổng không; không phải mỗi tổng mỗi có, thế thì còn chịu đối một kiếp nữa chớ chơi! Nói cho

phải, từ năm 1917 cho đến nay, coi có lập trường thêm khá khá.

Nhà-nước cũng lo giáo dục thần dân lấm chực, tại chúng tôi ông bà hồi trước không ở gần chốn thị thành, cứ ở trong ruộng trong vườn hoài thì cháu con phải dốt, thời sự may rủi đã đành, không hơi nào mà trách thiện, nay chúng tôi xin tỏ cùng Tân-học-gia là nhà dạng hưởng phước trong 60 năm nay, hằng có dạ thương quê-hương, thì nghe mấy bài phở-cáo của quý hội khuyên-học Long xuyên mà làm, hoặc may còn trông cậy về sau, nếu để vậy hoài thì lúa một ngày một tim, có một ngày một tột. Tân-học cần hơn nói trước, sự-học sẽ tiếp sau.

Một tên dân nhà quê.

Rượu Cỏ-nhạc VIEILLE EAU-DE-VIE DE JEAN là một thứ rượu rất có danh-tiêng hơn bốn chục năm nay.

DẦU ESSENCE HAY LAM

Dầu Essence de Menthe của ông Lương-Y Vi-tê-sanh chế ra, khữ độc hay lấm. Bất kỳ nam phụ lão ấu, có đờm, có phong, hoặc cảm mạo phong sương, nóng lạnh, sởi mũi, nhức đầu, đau bụng, hoặc bị kinh phong, thấy đều dùng được, trong uống ngoài thoa rất nên thần hiệu.

Tại tiệm Nhị-Thiên-Đường Cholon có bán.

GIÁ: { Mỗi ve..... 0\$25
Mười ve..... 2 40

偵探小説

Trình thám tiêu thuyết

(ROMAN DE DÉTECTIVE)

(Tiếp theo)

Ngày kia Nghiêm-thiên-Lý lại gọi cho Mai-Anh một bức thư, nói rằng: «Mới được tin giầy thép mẹ đau, biểu phải về lập tức, rồi sau có nói nhiều điều tình thám nghĩa trọng, ý muốn lên làm lễ hôn-phối với nàng, khi tôi lãnh thư ấy nơi nhà giầy thép vừa về tới nhà thì Mai-Anh cũng vừa đến thăm tôi; tôi trao bức thư ấy cho nàng xem rồi thì nàng vội vã hồi âm lại liền cho Nghiê-m-thiên-Lý; song nàng có giao kết 4 điều như sau này:

- 1° — Hễ làm lễ kết hôn rồi thì phải lìa nhau, đừng cho ai biết được.
- 2° — Chừng nào chú nàng cho phép thì mới được làm ra rở rạng.
- 3° — Cuộc hôn sự này phải chờ mạng lệnh của chú nàng, cho nên chưa được định kỳ; Nghiê-m-thiên-Lý không được hỏi thúc.

4° — Nghiê-m-thiên-Lý có muốn thông tin qua lại với nàng thì không được gửi thẳng cho nàng; phải gửi cho Tá-trị phu-nhân là tôi đây rồi mượn tôi giao lại mà thôi, cho khỏi bị chú nàng hay biết.

Mấy lời giao kết ấy Nghiê-m-thiên-Lý nhưt nhưt hứa chịu, tôi thấy vậy bèn khuyên hai đảng đến chùa Hòa-thượng mà làm lễ kết hôn, song chừng đi phải nói đôi rằng đi xem hoa thì chẳng ai biết dạng. Sắp đặt đầu đó yên rồi chờ qua bữa sau sẽ tởn. Ai ngờ, trời vừa chiều tối, có một người con gái dầm sầm chạy vào nhà tôi, phần thì trời mới sẫm tối chưa kịp đốt đèn, tôi coi không rõ, ngỡ là Mai-Anh, liền bắt tay mừng rỡ và hỏi nàng rằng: «Cháu có thơ từ chi gửi cho Nghiê-m-thiên-Lý thì hãy đưa đây, đi sẽ gửi cho.....» nói chưa dứt lời thì nàng ấy đáp lại rằng: «Tôi không phải là Mai-Anh, Xảo-Châu là tôi đây.» Tôi nghe nói thì giật mình, sợ lộn việc của Mai-Anh, nên vội vàng kếm chuyện mà hỏi lắp cho qua: Cháu đến đây có

việc chi? Nàng nói muốn kiếm A-Hoa. Tôi liền dắt vào phòng A-Hoa; Nàng mừng nhứt A-Hoa một hồi rồi dắt A-Hoa đi mất. Tôi vì việc ấy mà trọn một đêm không ngủ được.

Sáng bữa sau, Mai-Anh đến thăm tôi, thì tôi hỏi nàng chớ Xảo-Châu có cái vấn nàng đều chi chẳng? Nàng nói rằng đã đem hết tự thì chỉ chung mà tò thiệt với Xảo-Châu rồi. Tôi hỏi Xảo-Châu có mang trách nặng chẳng; thì nàng lại nói thuở nay Xảo-Châu chẳng hề mang trách nặng, duy có khuyên nàng biểu đừng có làm cho nghịch ý chú nàng mà thôi. Tôi lại hỏi chú nàng có hay chi chẳng? Nàng nói chú nàng chưa hay biết chi hết, là vì nàng đã dặn đờ Xảo-Châu dối bà phen xin đừng mét với chú nàng. Tôi thấy việc ấy coi thế cũng êm, nên tôi hỏi nàng đi lên chùa Hòa-thượng. Nàng nghe theo lời tôi, thay xiêm đối áo, lại viết một bức thư để lại cho Xảo-Châu mà nói rằng hôm nay mắc đi xem hoa chơi với bà Tá-trị Phu-nhân, có khi chiều tối trở về mới dạng.

Xe ngựa sầm sưa vừa yên, bỗng nghe có người và gõ cửa và kêu. Mai-Anh nghe tiếng thì thất kinh mà nói rằng: Trời đất ôi! Xảo-Châu lại đó, liệu làm sao bây giờ. Vừa giũt lời thì Xảo-Châu bước vào nói với Mai-Anh rằng: «Hôm nay mi muốn đi đâu thì cho ta đi với.» Mai-Anh nói: «Đi đâu cũng vậy, hễ đồng chừng nào thì vui chừng nấy, có chị đi theo lại càng tốt lắm chớ, ngặt vì xe chật e đi bất tiện.» Xảo-Châu nói: Việc ấy có hại chi, bất quá thì ta mượn xe khác.» Mai-Anh nói: «Chị đi với tôi thì không hại chi, song chưa biết Tá-trị Phu-nhân có vui lòng cúng chẳng.» Nàng và nói và ngó tôi, làm cho tôi rất nên bối rối không biết nói làm sao, còn đang dự dự thì Xảo-Châu lại nói với Mai-Anh rằng: «Thôi đi, mi đừng có đầu ta, hôm nay mi đi tới chỗ nào đó cũng gần lối đây dạng có chuyện trò cùng Nghiê-m-thiên-Lý chớ gì.» Mai-Anh nổi giận mà đáp lại rằng: «À, tôi nói thiệt cho chị biết, hôm nay tôi đến chùa Hòa-thượng mà kết hôn với Nghiê-m-thiên-Lý đã, chị muốn đi với tôi chẳng?»

Xảo-Châu nói: «Mi đi kết hôn thì đi, chớ có ăn thua gì với ta mà bảo ta đi, mi đừng là ta không mét cho chú hay thì thôi, song ta có một điều mà khuyên mi, vì việc kết hôn tự do ấy, là việc bình thường, không lấy chi làm lạ; ngặt có một điều là tánh-khí của chú thế nào mi cũng đã biết rồi, như chú không hay thì chẳng nói làm chi, nếu chú hay đ...

thì bất tiện cho mi lắm, hay hơn là mi huôn huôn việc ấy lại ít lâu rồi sẽ thừa cơ mà tính cũng chẳng vội chi.» Mai-Anh nghe nói làm thình.

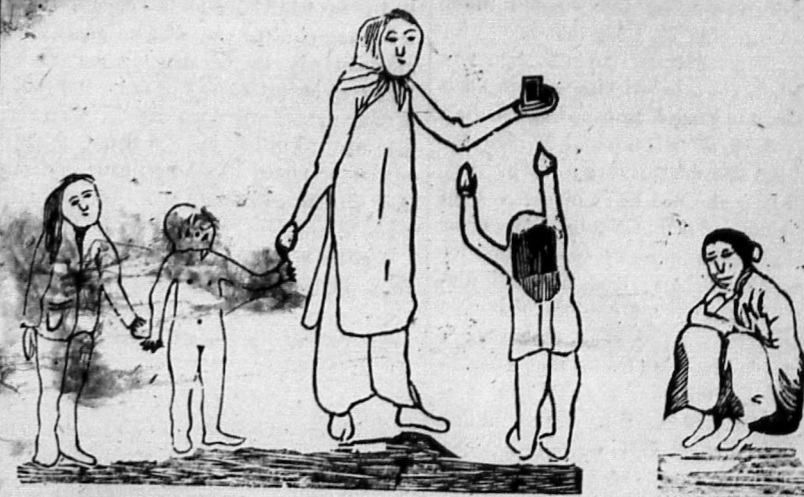
(Sau sẽ tiếp theo)

NGUYỄN-CHÁNH-SẮT

Diễn nôm.

HẢI ĐÀM

Ngày kia nàng Đào đang ngồi xếp tó trong nhà, xảy thầy nàng Hạnh dắc một bầy con tới thăm, thì chào hỏi rồi than rằng: «Chị thiệt có phước quá! da thịt dẻ nở nang, con cái lại đầy đàn đầy đống. Duy có tôi đây thiệt là vô phước, con cái không ngờ, từ ngày có chồng đến nay gần 13, 14, năm trời, mà chẳng biết thai nghén là cái gì, chẳng những vậy mà thôi, lại còn nay huyết bạch mai huyết hồng mới là hại chớ.»

Nàng Hạnh liền đưa hộp thuốc ra cho nàng Đào coi mà nói rằng: «Phàm con người ở đời mà muốn cho dạng mạnh giỏi trong mình, thì phải kim thuốc hay mà điều dưỡng, vậy chớ tôi đây lúc trước lại xong gì, cũng ốm nhom như cò mà vậy chớ, sau nhờ chồng tôi thấy lời rao trong tờ Nồng-Cổ-Min-Đam, mới biết được thuốc Phụ-khoa-kim-phụng-huôn của tiệm Nhị-thiên-Đường Cholon, mua về cho tôi uống, từ ấy nhân nầy, đường kinh có chừng, máu me lại tốt, da thịt nở nang, tôi nói thiệt cho chị nghe, nay tôi đẻ 3 đứa rồi, ước còn đẻ 7, 8 đứa nữa cũng chưa mất sức đa chị à!» Nàng Đào nghe nói rất mừng, liền gởi tiền cậy nàng Hạnh mua giùm, dạng đem về uống thử.

Té ra uống mới được năm ba hộp gì đó, thì kinh nguyệt điều hòa, cách chừng vài tháng, da thịt nở nang, lại có thai thêm là khác; trong lòng mừng rỡ bội phần, liền vội vã kêu xe đến tạ ơn nàng Hạnh.

Cây vạy ghét mực ngay

Bây lâu nay Lục-châu chừ khán-quan ai ai cũng biết sở nhà in hiệu Imprimerie de l'Union là của hai ông Lê-vân-Nghi và Đinh-thái-Sơn...

Đến nay sở nhà in l'Union này đã về tay ông Nguyễn-vân-Cửa Tổng-lý Nam-trung...

Vả lại xưa rày Công-luận-báo thường hay tranh biện với Nam-trung và Nông-cổ; mà nay nhà in l'Union lại về tay Nam-trung...

M. Nguyễn-kim-Đỉnh trả lời rằng « ông có lòng tốt thì tôi cũng biết, tôi cảm mến ông vẫn cũg đã lâu, song xưa rày những lời qua tiếng lại là tại nơi... »

liền viết thư mời. Chẳng dè Lê-hoàng-Mưu lại trả lời xin kiếu. Ông Cửa thấy Mưu đã kiếu rồi, nên phải viết thư cho M. Đỉnh...

Liệt-vị khán-quan nghĩ coi, Nam-trung và Nông-cổ chủ-ý thế nào, mà Công-luận-báo và Lục-tỉnh tân-văn lại tìm tằm, để dành mấy oái thư ấy dựng in ra...

Nay tôi xin trích lục trọn bài MƯU ĐEN LƯỢC CHỈ TRẮNG của Lục-tỉnh tân-văn mà đăng hết ra đây cho chư khán-quan...

Mưu đen lược chỉ trắng

(Ruse noire cousue de fil blanc) « Từ mấy tháng nay L. T. T. V. với Công-luận hai báo coi thế đồng ý kiến trong sự biện bát Nam-trung và Nông-cổ...

gần), bên biên kê cho ông Cửa rằng: Chúng ta đây chẳng khác là Tân với Sở, còn L. T. T. V. với Công-luận là Tê với Triệu...

Ông Cửa nghe hiểu kê hay, bên cho với Liêm-Pha là ông Đỉnh đến mà ưu tư. Ông Đỉnh giao kết với 2 báo ấy cách nào, thì không rõ...

Nói rồi kết tiếp được danh thiếp như vậy: « Cher Monsieur Mưu, seriez-vous assez aimable pour passer me voir à l'Imprimerie de l'Union ce soir vers 9 heures. J'aurai une communication intéressante à vous faire. »

Confiaternellement vôtre, Signé: CỬA.

Le 14 mai 1918.

« Ông Mưu yêu dấu, xin ông có lòng tốt, 9 giờ tối này xuống nhà in l'Union, tôi có việc thú vị cho ông biết. »

Nay lời: Cửa.

Ông Mưu trả lời, xin kiếu. Kê một chấp ông Đỉnh tiếp được một cái thư như vậy:

Saigon, le 11 mai 1918.

Monsieur et cher confrère,

Kính lời cho quý-hữu rõ, nguyên tôi có viết thư mời quý-hữu, M. Mưu, M. Thúc, M. Sắt, đến nhà in tôi chiều nay mà bàn tính việc hòa hảo của các bạn đồng-nghiệp ta...

Nay kính. Pour M. Ng. -v.-CỬA. Ký tên: SẮT.

XIN CHỜ LAM

Nhà in và nhà bán sách

HIỆU Imprimerie-Librairie de l'Union 157, Rue Catinat, Saigon

CÁO BẠCH

Lời kính báo cho Lục-châu chư quách (ừ rồi) Nguyễn sở nhà in hiệu là Imprimerie de l'Union này là của M. Lê-vân-Nghi và Đinh-thái-Sơn...

bán nữa; còn M. Phát-Toán thì ra lập một tiệm sách tại đường d'Espagne gần chợ mới Saigon, chớ không còn làm nhà in nữa.

Vậy trong Lục-châu các hàng Cai Phó (tặng, hoặc hương-chức các làng, cùng các đảng phú-hộ hào-gia, nếu có cần dùng sách vở bộ số giấy mực; hay là muốn in những vật chi tại nhà in này, thì xin đề thư gởi cho tôi là: M. NGUYỄN-VÂN-CỬA, chủ nhà in Imprimerie de l'Union, 157 rue Catinat Saigon; xin chớ có lầm mà gởi cho Phát-Toán nữa.

NGUYỄN-VÂN-CỬA cáo bạch.

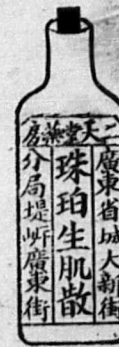
PHÊ BÌNH

Lê-bác-Ái gọi rằng: Mưu kê bất thành, bị Lạn-như-Tương (ủa quên! Tương-Như chớ!) phá hoại. — Mưu kê gì những chuyện tam xam mà gọi rằng mru kê? — Lại nói: Nhơn nguyên như thú, thiên-lý vị nhiên! — Thiên-lý nào lại chen vào giữa đám lãn-nhẫu như vậy mà gọi rằng Thiên-lý? —

Rốt hết Lê-bác-Ái lại mời thỉnh khán-quan mà xin phán đoán, Khán-quan mà duyệt báo là chỉ cầu những việc công-ích mà thôi chớ. Chỉ như những việc lãn-xằng như vậy thì ai có công dư đâu mà phán đoán. Dầu có người chịu ra phán đoán thì tôi cũng cầu phán đoán cho rành, dĩ minh khúc trực.

NGUYỄN-CHÍNH-SẮT.

CHÂU PHÁCH SANH CƠ TANG

Thuốc Châu-phách-sanh cơ-tang này chuyên trị về ngoại-khoa; những ghê độc lở loét lâu ngày mà không lành, phải dùng thuốc nước trừ độc của tiệm NHỊ-THIÊN-ĐƯỜNG mà rửa, rồi xức thuốc tắng này vào nơi mấy chỗ đau thì thấy hiệu nghiệm liền.

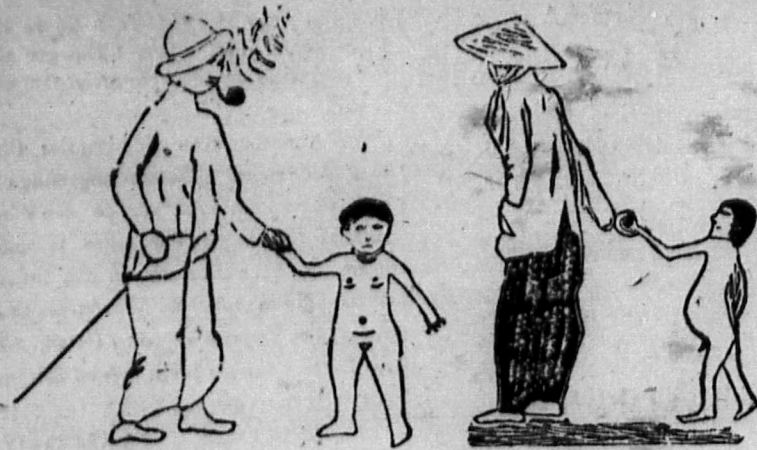
Giá mỗi ve là... 0\$20

Tại tiệm Nhị-Thiên-Đường có bán.

Vài lời cảm tạ

Bồn-quán rất thâm cảm thành-tình của chư quý-ông kể tên sau này đã có lòng cố gắng gửi mặng-đa đồng tiền mua Báo trọn năm. Vậy từ đây mỗi kỳ, hề vị nào có lòng hảo-hiệp mà gởi bạc đến thì Bồn-quán sẽ đăng báo liền cho liệt-vị hay, khỏi phải gởi biên-lai cho nệ bớt một phần tiền-phí, và liệt-vị cũng khỏi thắc công gin giữ nhọc lòng, lại cũng nhớ được ngày tháng mua Báo của mình, rất nên đăng tiện.

Table with columns: NH-TU, CHỖ Ở, SỐ BẠC, NGÀY MUA, NGÀY MANG. Lists names and dates of donors.

— Ừ! chào anh, vậy chớ anh dác cháu đi đâu vậy? Húy mèn ơi! Mà sao cái bụng nó bị h rình vậy anh?
 Ôi! rầu quá anh ơi! Phải bụng bình rình mà nói gì, con mắt nó trộm lơ, da bụng kẻ gân xanh, dích thì xếp con, dung dung như gỏi tai bèo mới là hại cho chớ! Không biết nó đau cái gì lạ quá!
 Ý! Thiệt anh lờ thì thôi! Nó bị Cam-tích đó chớ gì. Nè! Thành con tôi đây hồi đó cũng vậy da, mà nhờ thuốc Cam-tích của *Nhị thiên-Đường* nó ưỡng có một hộp mạnh vô *Đề hồng*! Bây giờ đây ước sức 3 con cạp vật nó cũng không nổi nữa da anh à!!

THỨ GIANG-HỒ
(Tích Giu-ly-Huê lưu lạc)
 Đến xứ Rốt-dinh-Nga
 (VOYAGE DE GULLIVER)
 (tiếp theo)

Cái người làm sao! Không bỏ sót chỗ nào, bất kỳ là thị nào, thành nào, xóm nào làng nào mà có hơi đồng đảo thì gò cương ghé lại! Ừ mà quên! Mấy chỗ nhà cao cửa rộng háng cũng không chừa! Chừa tôi chớ mà nết đã gần chết.
 Vì vậy mỗi ngày đi chừng mười dặm. Mà từ đây tới kinh-đô cũng không còn bao nhiêu: Chừng một ngàn rưởi dặm! Năm thét ngọt hơi, tôi thở khò khè từ chập; ông chủ nghe qua, bèn bắt tôi để ngồi ngoài miệng thùng cho có gió, (cho xem phong cảnh luôn thể!) Mà ông sự

ngựa chạy tôi có lọt yên, nên lấy giày nhợ cột chằng bốn góc!
 Nào là lặn suối trèo non, qua đèo xuống dốc, biết mấy cái sông rộng lớn minh mông! Nhiều cái bằng ba bằng bốn sông Nil xứ Ai-cập! Còn suối mà nhỏ lắm thì cũng ngan ngan sông Tamise miệt cầu Luân-đôn! Đi được 3 tuần mà ghé hơn hai mươi thành lớn, kể gì xóm lạt vườn cau!
 Đi cho đến cuối tháng Octobre mới thấy dạn kinh-thành đồ sộ. Chừ tôi riết vào lựa chỗ phiên ba thị từ thuê một căng phòng, gần đến quốc-vương, rồi rai tờ phở-cáo khắp nơi, về với tướng mạo của tôi, và chuốc ngọt những lời dỗ mà mê trần! Rồi người đem tôi vào phòng (độ gần nửa mầu) trung-ương đặt một cái bàn tròn, là nơi hí-trương! Lại mượn làm sơ-ly chung quanh mà ngựa khi sẩy bước. Rồi định-mỗi ngày vén màn 10 lần giữa trường thập mục.
 Bấy chừ tôi tập nói tiếng người cũng

đặng khá rồi; còn việc nghe hiểu thì thua ai chi đó. Đã vậy nhờ ơn tiêu-thor, tôi có học đòi chữ nghĩa ít nhiều, nên đọc sách Quốc-âm cũng quọc-quạch! Rồi lúc rảnh rang, ông chủ lại chli thêm, lấu bồi khá quánh. Ông thường bỏ tr. ng túi một cuốn sách nhỏ (*bằng cái nĩa*) đặng cơn nào nhâm cuộc, móc ra cho sảng.
hồi thứ III
Vời bệ ngọc Thành-hoàng yêu chuộng,
Dựa lâu son, ngày tháng hiển vinh!
 Vì bị học nhân ngày đêm, nên trong mình tôi bề nghệ: nhưng mà lợi trước mặt khó dâng lòng chủ được. Bởi thế, chẳng bao lâu tôi hồ ăn bỏ ngủ, tuần thể gầy mòn, chủ tôi dòm thấy biết tôi còn chịu chẳng bao lâu, nên tính gỡ vốn-lời một lược!
 Trong lúc người đương trừ mưu thiết kế, xây có hai vị Thái-giám đem Thánh chỉ truyền rằng lịnh vua đòi tôi vào cung

NHÀ IN
 HIỆU
 IMPRIMERIE DE L'UNION
 của ông
 NGUYỄN-VĂN-CỬA
 157, Rue Catinat Saigon

Có in đủ các thứ số, bộ, truyện, sách, và các thứ thiệp mời: quan, hôn, tang, tế, thiệp cung hi nhiều kiểu nhiều cách khéo lạ vô cùng.
 Có bán đủ giấy, mực, thước, viết, viết chì, ngòi viết và sách vở cho học trò.
 Cũng có bán đủ các thứ số, bộ cho các nhà buôn dùng, hương-chức các làng muốn cần dùng món chi cũng có.
 Lục-châu chur quán-tứ mỗi khi có cần dùng thứ chi thì xin gửi thơ đến, trong một tuần sẽ có đồ gửi lại chẳng sai.

THƠ
Thiện ác hữu báo

Thơ này đặt theo điệu lục-bác, vần câu xuôi miệng dễ đọc dễ ngâm, sự tích cũng hay, báo ứng rất nhiệm mầu, đáng để mà làm gương cho hậu thế. Liệt-vị cũng nên mua để cho em trẻ nó ngâm nga mà chơi, tưởng cũng là hữu ích.
 Giá mỗi cuốn là ..... 0\$10
 Tại nhà in l'Union của Ông Nguyễn-văn-Cửa số 157 đường Catinat có bán.

Ghe lờng bằng sao

Có người muốn bán một chiếc ghe lờng bằng này sao, tự mũi chèo lái liên lạc tốt lắm. Bề dài 15 thước Tây, bề ngang hai thước, thân hạ mộ thước mỗi, dày 8 phân. Chở được 500 thùng lúa (thùng 40 lít) mà còn nổi, không sợ sóng tàu.
 Lục-châu ai muốn mua, xin đến hay li viết thơ cho Nông-Cổ Min-Đam mà thương nghị là cả.

Pháp-việt khách lâu
 (HOTEL DE FRANCE)

Phòng vi sạch-sẻ rộng rãi mát mẻ vô cùng, lối ban lẹ lạn, hồ đầu có đó.
 Lục-châu chur quán-tứ có đi xin ghé lại nghỉ ngơi, chắc sao chur quán-tứ cũng được vui lòng tại chi

DENTIFRICES
 THUỐC ĐÁNH RĂNG CỦA CÁC CHA
BÉNÉDICTINS
 de SOULAC
 LÀM RA
 Thuốc nước, thuốc sệt,
 thuốc bột hay là xà-bông.

TRƯỜNG
Nguyễn-xích-Hồng

Trường này rộng rãi sạch-sẻ, mấy vị giáo-sư dạy dỗ cũng siêng năng kĩ-lưỡng, chỗ ăn chỗ nằm của học-trò cũng có người chăm nom săn sóc tỉ mỉ. Nhất là đồ ăn của học-trò lại càng sạch-sẻ qui-trọng vô cùng.
 Lục-châu chur quán-tứ có con có cháu cũng nên đem đến đó mà cho nó học, chắc sao liệt-vị cũng được vui lòng, khỏi lo sợ nghi ngại đều chi cả.

Đại-việt Tập-chi

Mỗi tháng xuất bản một kỳ
 Giá trọn năm ..... 5 \$ 00
 Giá sáu tháng 3 00
 Bán lẻ mỗi tập 0 50
 Báo-quán tại Longxuyên

cho Hoàng-hậu và qui-phi ngự khán.
 Nguyên vì có một ít quan đại-thần đến xem tôi ngày trước về tàu lại nên đươ vua mới trường duyên cớ.
 Tôi nơi đức vua và quần-thần lấy làm đật chí. Tôi xuống gối tàu xin cho huy tay Thánh; đức-vua chưa kịp phán chi, bà Hoàng-hậu lật đật đưa ra một ngón tay, tôi liền hai tay ôm mà lảm lè.
 Bà Hoàng-hậu hỏi thăm tôi lảm xảm mọi nỗi, nào việc đi đường nào tin xứ sở, v. v. Tôi tâu hết một hồi bà lấy làm vui vẻ. Bà lại hỏi tôi có khản ở lại triều chảng? Tôi qui xuống tâu rằng: Tôi đã đem thân mấn vào ách lưới chủ tôi, mà nay lịnh trên rộng dung cò nội thân hèn, thì tôi cũng nguyện làm thân trâu ngựa mà đền bồi lượng trên!
 Hoàng-hậu nghe rồi phán hỏi chủ tôi háng lòng bán đức tôi chảng? ý cái thằng cha gì mà mấy mung thì thôi! Hôm nay, hân thấy tôi đau, sợ tôi chàng sông đặng

lão mà có á hồ vớu tiền đi đời nhà ma. Nay nghe Hoàng-hậu nói chưa dứt lời hân vội chịu phớn, các giá xong là 1.000 đồng vàng. Hoàng-hậu không cần trả lên trời xuống, hạ lịnh mở kho đếm trả tức thì.
 Sáng dậy tôi tâu luôn với Hoàng-hậu xin cho Tiêu-thor ở lại với tôi cho có bạn. Vì lâu nay cả hai một phút không lia. Hoàng-hậu nhậm lời cho ở (khỏi tốn) còn chủ tôi cũng vui về bội phần. Ngày ấy chủ tôi cuốn gối trở về; Hoàng-hậu kêu tôi lại gần mà hỏi vì cớ sao tôi từ giã chủ tôi lơ là vậy vậy.
 Tôi liền đem ọc ngọn kể ra cho Hoàng-hậu tỏ tường, lại rằng: Tôi mà mang ơn chủ tôi đó là mang ơn có 1 lúc gặp tôi không đập nhằm khối chết, đó thôi. Ngoài trừ tôi đã giúp cho nhiều khi công việc lớn lao, nào là đưa chợ chúng còi trong đồng mùa hát, ngày đêm chẳng được nghỉ ngơi. Cũng bị vậy mà ôm o thân

thể, vì vậy hân sợ tôi chết nên mới bán tôi đàu.
 Nghi vì người như thế, không biết đều bao nhiêu đó. Mà trời cũng xui bí cực thời lai, ngày nay tôi vào được đến rông thì thân hèn át đặng ám no háng bữa!
 Hoàng-hậu nghe qua rất vừa lòng, nắm tay tôi nựng niện rồi bóng ra triều cho vua xem.
 Vua nấy mặc mày nghiêm chỉnh, dòm thoán qua chưa rõ hình tôi, liền hỏi hoàng-hậu chớ cấm giống gì đi đó. Hoàng-hậu vội vàng để tôi xuống đưa bản bảo tôi trần tở cho Vua nghe. Còn « *Tiểu-thor* » cũng đi theo ngoài cửa, vô tàu tiếp với tôi cho tròn góc ngon.

(Sau sẽ tiếp theo) N. C. M. Đ.

LIEN-THÀNH

SÔNG-DƯƠNG SẢN-VẬT CỔ-PHÂN-HỮU-HẠN CÔNG-TY

Tư-bản hiện được: 83.200,00

Mỗi cái tại CHOLON, Quai Testard số 3

Nhãn hiệu này in giấy mà dán vào chỗ hồ trét nắp (th, ch, u, k, m, n, x, t. trên nắp vòm đó đóng hai chữ LIEN THÀNH...)

LIEN-THÀNH. Căn khởi

PNOM-PENH-BAZAR TRƯỜNG-XUAN

- BÁN SỈ BÁN LẺ
Núc áo bánh-tô, do-xa-cừ, kiểu đẹp, No 902/8 - thứ lớn 12 núc... 0\$36
Núc áo bánh-tô, do-xa-cừ kiểu đẹp, No 902/6 - thứ nhỏ 12 núc... 0 25
Núc áo sơ-mi (chemise) xuy vàng, mỗi bộ 5 núc, - 12 bộ... 2 40
Lược sừng gỗ tóc cúp - 12 cái... 2 50
Đồng-hồ, tân lạng, kiểu dễ hình, hình có khuôn, chung đèn, xe hơi, xe ngựa nhiều thứ, mỗi hộp 12 cái khác thứ (đồ trẻ chơi) 0 90
Cartes postales giặc Âu-châu một trăm... 2 50
Khẩu bàn lồng dệt bông hoa hoè, 0m67 x 1m45, 12 cái... 10\$00
Giấy viết thơ, mỗi hộp 50 tờ, 50 bao dúi có màn.
- « Toile Superfine » 12 hộp... 9\$85
- « Cosette » 12 hộp... 9 80
- « Idylle » 12 hộp... 8 55
Bao thơ vàng thứ thường một ngàn cái. 3 00
Bàn chải răng, 12 cái... 1 30
Gửi contre remboursement. Ai mua từ 10 \$ 00 trở lên phải gửi trước đặt cọc 1 \$ 00, ngoài rừ mỗi hàng cũ.

Le Directeur Gérant: LÍ-HỮU-DƯ 25-26 Quai Piquet, Phnom-Penh.

Trại thợ mộc hiệu Lực-Long tự Nguyễn-long-Thao ở tại chợ Lái-thiêu

Trại thợ mộc tôi sáng tạo đã hơn 5 năm ở phía sau phố chợ đường xe hơi Saigon-Thudaumot, có đóng sẵn đủ bàn ăn dài mặt gỗ liền từ 1m40 cho đến 2m20, bệ ngăn 0m80 cho đến 1m15; bàn ăn chè kiểu tứ linh (long, lân, qui, phụng), bàn ăn cửa cường 7, 8 trụ cho đến 12 trụ, và bàn ăn mặt đá; bàn tròn một cột xây, chùng chạm tam lân từ 1m55, có thứ 5 trụ 4 góc chạm giấy lá tây, bàn rượu (table d'apertifs), bàn khách (table de salon), bàn viết (bureau) bàn rửa mặt (table de toilette) bàn nguyệt, tủ áo tron, tủ áo kiền, tủ thờ cũn, biển liến, thanh thờ kiền về sơn thùy chữ đc, chữ vàng, ghế ngồi mặt tron, mặt trái đào, mặt dâu, và có đủ thứ đồ tiện, những là chùng đèn, đài, hộp, khay, kỹ vàng một, vàng hai, vàng ba, vàng tư, hết thầy đều làm bằng cây danh mộc, chế theo kiểu kim thời tron bên, chắc chắn và bán giá rẻ.
Còn phía trước phố chợ có dọn thêm một cái tiệm ngành có bán đủ thứ rượu và đồ danh mộc thứ cần thứ tron đều có đủ.

Kính xin chư-tôn qui-khách thừa diệp nhân đư xin ghé lại tiệm tôi muốn mua đồ làm sang, hoặc là đặt món chi chùng dọn trong nhà thì tôi sáng lòng mau làm cho vừa ý quới ông.

NGUYỄN-LONG-THAO, Chủ trại kính cáo,

Tiệm đóng xe

Sửa xe và bán đủ đồ phụ tùng đường Luro môn bài 99 và 101. (Đặt-hộ) Saigon TRẦN-VĂN-HIỆP chủ tiệm

Kính cùng Lực-châu qui khách đợng rỏ: Tiệm tôi có đóng đủ kiểu xe như là: Xe mũi, xe hai bánh, xe kiền, xe kéo và cũng có bán các thứ xe cũ sửa lại chắc chắn; có bán đèn xe đủ kiểu, bánh xe cao-su bằng cây giá-ti bên tây chở lại, cao-su đặt để thay trong bánh, kiền đèn tây, đó bất kể xe độc chiếc và xe song mã bằng da tây may rất khéo và chắc, có bán yên cỡi, chuông đạp hai tiếng, bình để thắp đèn khí đá theo xe, sơn xe. - và sửa xe.

Cúi xin qui khách có dịp đến Đát-hộ xin ghé lại tiệm tôi một khi trước coi công cuộc của tôi làm, sau có cần dùng món chi đa thiếu mua giúp lần ngời, thì tôi rất cảm ơn hạ cò. Còn chư qui khách ở xa muốn gởi thư hỏi thăm món chi cùng giá cũ tôi sẵn lòng hầu đáp.

Còn tôi cũng có gởi bán những là đèn xe, bánh cao-su giá-ti, đó bất kể đa tây nơi tiệm Thái-Binh trước nhà giấy xe lửa Mỹ Saigon, tiệm Lực-tinh-lâu số 84 đường d'Espagne.

TRẦN-VĂN-HIỆP can khởi.

HAY LẮM! HAY LẮM!!

Nhân nguyệt văn đáp (LA LUNE ET LA FOËTE)

Traduction libre

PAR

NGUYỄN-CÔNG-HÒA

Giá mỗi cuốn..... 0\$30

Các tiệm sách ở Saigon đều có bán. Tại Báo-quán Nông-Cổ Min-Đam cũng có bán.

Thuốc Phát-lãnh-huờn trị bệnh nóng lạnh rất nên thần hiệu; tại tiệm Nhị-thiên-đường ở Cholon có bán.

Lời rao

Kính cáo cùng chư qui ông, và qui thầy đợng hay.

Tôi là Nguyễn-văn-Mít chủ tiệm bán nộm tại đường d'Adran môn bài số 110, Ke từ ngày 1er d'Avril 1918, thì tôi dời tiệm qua đường d'Ormay môn bài số 49. Xin qui ông và qui thầy nhâm lúc nhân du, xin ghé tiệm tôi xem chơi, thì tôi sẵn lòng tiếp rước.

NGUYỄN-VĂN-MÍT 49, rue d'Ormay, 49 SAIGON

VỪA LỚN TRỮ ĐỒ VẬT THỰC

NHỮNG NGƯỜI KẾ NGHIỆP HANG MOITET VÀ CÔNG-TY

BLANC và HAUFF

Đường Carnot, SAIGON

Rượu nho đỏ và trắng (thùng và ve)

CAU DE TABLE NATURELLE

Perrier

WITH WHISKY, BRANDY, WINE, LEMON

Nước PERRIER

Như Soda, mua nguyên thùng và ve, ve lớn, ve phân nửa và ve góc tư.

Sữa hiệu CON GẤU

Sữa tươi tốt như mới nặn ra

SỮA ĐẶC NGỌT CONDENSÉ

Sữa đặc không đường condensé

Vàng sữa béo lên

Sữa bò hiệu CON GẤU tại hành Suisse làm ra

Giấy hút thuốc hiệu CHAUVE-SOURIS

Máy viết chữ hiệu UNDERVOD, viết rõ ràng lắm.

Bijouterie Saigonnaise

Tiệm MINH-THÀNH HÒA BÁN ĐỒ NỮ-TRANG 23, Rue Schroeder, 23 - Saigon

Kính lời cho lực-châu chư qui-khách đợng rỏ: Nay tôi có mở một tiệm bán đồ nữ-trang theo kiểu kiền-thời, rất nên xinh đẹp, ở tại chợ Saigon đường Schroeder số 23. Khi trước tôi có lập tiệm bán đồ nữ-trang ở Cholon, đường Thủy-bình (Đang đợc Marina) số 186, tục danh là hàng

cháo-núi, nên tôi thường hiền ý qui-bà qui-có ưa dùng đồ nhẹ nhàn và huệ-mỹ. Từ khi tôi mở 2 căn tiệm ấy đến nay cũng nhờ ơn qui-bà chiếu cố cho người đồng-bang nên việc, tôi rất cảm ơn, ngày nay mà trong lực-châu hiệp hồng, lập tiệm bán đồ nữ-trang như tôi thì tôi lấy làm vui mừng cho các ông và cầu xin cho các ông cho mau thành tựu.

Nay kính,

NGUYỄN-VĂN-LỢI ĐỀ BÀN-KHAI